

Kaupunginhallitus 10.10.2022 § 298

§ 298

Lausunnon antaminen ehdotuksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030

Valmistelijat / lisätiedot:
Olsen Saara
Väisänen Rosa
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristön toimialajohtaja Isotalo Olli

Espoon kaupunginhallitus pitää ehdotusta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 merkittävänä ohjaavana dokumenttina myös kaupunkien oman sopeutumistoiminnan eteenpäin viemiseksi ja antaa siitä maa- ja metsätalousministeriölle seuraavan lausunnon:

Ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman päämäärät

Suunnitelman visiosta on johdettu kolme päämäärää. Päämäärät tarkentavat ilmastolakiin kirjattua sopeutumisen tavoitetta ilmastokestävyyden vahvistamisesta ja ilmatoriskien hallitsemisesta. Päämäärät ovat 1. Yhteiskunnan toimijoilla on vahva tahto sopeutua ilmastonmuutokseen, 2. Yhteiskunnan toimijoilla on käytössään tehokkaat keinot sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvien ilmastonmuutokseen liittyvien riskien arvioimiseksi, ennaltaehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi ja 3. Yhteiskunnan toimijoilla on kyky ennaltaehkäistä, varautua ja hallita sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvat ilmastonmuutokseen liittyvät riskit.

Espoo näkee tärkeänä painotuksena yhteiskunnan toimijoiden ja ennen kaikkea päättäjien tahdon ja sitoutumisen ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Kuitenkin, jotta päämäärät viedään myös toteutukseen, on oltava ohjauskeinot taloudellisten resurssien määrittelemiseksi ja tunnistamiseksi. Kaupungit ovat keskeisessä asemassa ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimijoina, mutta niin kauan, kun siihen tähtäävää budjettitarvetta ja taloudellisia resursseja ei ole esitetty tai ohjeistettu, ei riskien arviointeja tai ennaltaehkäisyä voida systemaattisesti toteuttaa.

Yhteisvaikutukset ja globaalit heijastevaikutukset

Espoo huomauttaa, että ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmassa ei ole riittävästi huomioitu eri muutosten ja kriisien yhteisvaikutusta sopeutumisen tarpeisiin. Luonnoksessa mainitaan koronapandemian ja Ukrainan sodan tuomat haasteet esimerkiksi huoltovarmuuteen, mutta esimerkiksi niiden tarkastelua sektoreittain ei ole viety pidemmälle. Esimerkkinä voisi toimia ajankohtaisen energiakriisin vaikutukset hellekesinä sairaaloiden ja palvelukeskusten viilennystarpeisiin.

Luonnoksessa tarkastellaan riskien realisoitumisen mahdollisuutta erityisesti seuraavan vuosikymmenen aikana ja todetaan, että ilmastonmuutoksen vaikutukset näyttävät jäävän Suomessa verrattain pieniksi; vuoteen 2070 mennessä ilmastonmuutoksen todetaan aiheuttavan melko pieniä, mutta pysyviä makrotaloudellisia tappioita, ilman sopeutumistoimien lisäämistä. Ilmastonmuutoksen suoria ja epäsuoria globaaleja heijastevaikutuksia käsitellään luonnoksessa omana kappaleenaan, mutta olisi perusteltua huomioida ne vahvemmin esimerkiksi osana taloudellisten vaikutusten käsittelyä – eurooppalainen ja globaali viitekehys vaikuttaa väistämättä Suomen ja sen kaupunkien toimintakenttään. EU:n ilmastonmuutoksen sopeutumisen mission kautta valituilla suomalaisilla kaupungeilla ja maakunnilla on lisäksi keskeinen rooli ilmastokestävyyttä parantavien ratkaisujen mahdollistamisessa ja nopeuttamisessa koko EU:n alueella. EU Mission huomiointi osana sopeutumissuunnitelmaa, sopeutumistyön mahdollisuuksia sekä toimeenpanon resursointia olisi perusteltua niin yhteisen aikajänteen kuin eurooppalaisen vaikuttavuudenkin näkökulmasta.

Tavoitteiden taloudellinen hallinta

Kansainvälisellä tasolla on entistä vahvemmin noussut esille ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimenpiteiden toteutuksen budjetointi. Tarkempia taloudellisia arvioita vaaditaan jo esimerkiksi EU tasoissa raportoinneissa. Sopeutumisen osatuotosten tavoitteista suurin osa on merkitty tapahtuvan virkatyönä ja toisten osalta budjettirahoituksena, mutta näitä ei ole avattu tarkemmin. Espoo huomauttaa, että tavoitteiden toteutuminen vaatii myös rahoituksen realisointia riittävän aikaisessa vaiheessa.

Huomiot yksittäisiin tavoitteisiin

Tavoite 2.5.4.1. Espoo näkee, että vesihuoltoon liittyvien sopeutumistavoitteiden käytäntöönpano vaatii tuekseen vesihuoltolain uudistamista. Nykyinen vesihuoltolaki kattaa yhden kuntien ja kaupunkien tärkeimmistä sopeutusvelvoitteista, eli hulevesien, vesijohtovesien ja jätevesien hallinnan järjestämisen. Lakiin on saatava huomiot myös sopeutumisen tarpeista.

Espoo pitää erityisen hyvänä, että työryhmässä on tunnistettu viestinnän ja näkyvyyden tärkeys, tavoite 20. Ilmastonmuutoksen hillintä on jo saatu sekä viestinnällä, että oivaltavalla ja intensiivisellä mainonnalla kansainvälisesti tunnistetuksi. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen vaatii samalla tahtotilalla toteutettavaa, kansalaiset tavoittavaa kampanjaa. Espoo näkee, että ministeriöt ovat keskeinen viestijätaso kansallisessa kampanjoinnissa.

Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman seuranta

Espoon mielestä esityksessä tulisi selkeästi tarkentaa tullaanko seuraamaan sopeutumistoimien ja -politiikan toimeenpanoa, niiden vaikutuksia vai varsinaista sopeutumiskykyä. Esityksessä ei ole kattavasti määritelty muutamia toimialakohtaisia esimerkkejä lukuun ottamatta seurannan tavoitteita tai mittaristoja.

Ilmastonmuutokseen liittyvät alueelliset ominaispiirteet ja haavoittuvuudet Suomessa -liite

Espoo huomauttaa, että ehdotuksessa ei ole tunnistettu merkittäväksi

riskitekijäksi viemäriverkoston vanhenemista ja verkoston toistuvia ylivuotoja vastaanottaviin vesistöihin. Esityksessä on lisäksi virheellisesti todettu Espoon Pitkäjärven olevan vedenottovesistö.

Kansallisessa sopeutumissuunnitelmassa esitetään, että ilmastonmuutoksen seurauksena erilaiset tuhot (myrsky-, tuuli-, lumi- ja tulva) lisääntyvät Uudenmaan metsissä. Espoo huomauttaa, että vaikutusta on syytä tarkentaa lukijoille. Tuhot eivät lisääny suoraan sen seurauksena, että myrskyt ja tuulisuus lisääntyisivät, sillä niiden osalta tutkimustieto on hyvin epävarmaa. Ilmastonmuutoksen myötä lumeton ja roudaton aika yleistyy ja pitenee, mikä lisää tuulituhota metsissä, kun lumi ja maan jäätyminen eivät ole suojaamassa puita kaatumiselta. Lisäksi vaurioitunut juuristo on entistä alttiimpi vieraslajien aiheuttamille puustotuhoille.

Lisäksi sopeutumissuunnitelmassa todetaan virheellisesti, että ”Satamat ovat sijaintinsa takia herkkiä ilmastonmuutoksen aiheuttamille myrskyriskeille, esimerkiksi satamien nosturien tuulirajat voivat ylittyä.” Kuitenkin sopeutumissuunnitelmassa itsessäänkin todetaan, että myrskyjen tai tuulisuuden osalta tutkimustieto on epävarmaa, ja esimerkiksi Atlantilla myrskyjen ennustetaan jopa heikkenevän.

Muut huomiot

Luonnoksesta oli löydettävissä vielä suhteellisen runsaasti kirjoitusvirheitä sekä kesken jääneitä lauseita.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää kaupungin lausuntoa työryhmän ehdotuksesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030. Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman visiona on varmistaa pitkällä aikavälillä hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa. Suunnitelmassa on esitetty kolme päämäärää, joiden toteutumiseksi on esitetty tavoitteita ja toimia.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030

Tiedoksi